

Hogyan készül a notifikáció, mit kell tudni az EDP Jelentésről?

I. A Túlzott Hiány Eljárással kapcsolatos uniós statisztikai adatszolgáltatás főbb szabályai

Az Európai Unió Túlzott Hiány Eljárása (Excessive Deficit Procedure=EDP) keretében a tagországok évente kétszer adatszolgáltatásban (EDP Jelentés, notifikáció) jelentik a kormányzati szektor két kiemelt mutatójának: a kormányzati szektor hiányának és adósságának alakulását. Annak érdekében, hogy az uniós konvergencia kritériumok által meghatározott mutatók és az államháztartási mutatók módszertani megkülönböztetése egyértelmű legyen, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény a kormányzati szektor hiánya, illetve adóssága elnevezéseket használja.

A KSH a honlapján közzéteszi az Eurostatnak átadott, majd az Eurostat elfogadott jelentést is. Ezen kívül a jelentés készítés módszertanát (az ún. EDP Inventory-t) is publikálja.

Az Eurostat sajtóközleményben teszi közzé az adatokat és a tagországok jelentéseit általában három héttel a benyújtási határidőt követően.

Az EDP Jelentés esedékessége: 2005-ig bezárólag március és szeptember elsejéig kellett, 2006-tól kezdődően április és október elsejéig kell jelenteni. A határidők egy hónappal történt módosítása révén összhang teremtődött az uniós adatszolgáltatásokban, amely elősegítette a költségvetési statisztikák minőségének fejlesztésére vonatkozó bizottsági ajánlások teljesítését: a kormányzati hiány- és adósságműtatókat nemcsak levezetéssel, hanem a nemzeti számla statisztikák rendszerében való előállítással is meg lehet alapozni. Az érvényes határidők megegyeznek a kormányzati szektor negyedéves nemzeti számlájának közzétételével, így a nemzeti statisztikai hivatalok átvehették a pénzügyminisztériumoktól az első adatközlés feladatát.

Az előzőeknek megfelelő változás következett be Magyarországon is, 2006 tavaszán már a KSH állította össze az EDP Jelentés egyenlegadatait. Az EDP Jelentés négy tényidőszakot és egy terv/várható időszakot ölel fel. A tényidőszakok egyenlegadatait a KSH, adósságadatait az MNB állítja elő, az NGM a tárgyévi várható adatokat állítja elő mindkét mutatóra.

Az adatokat minősítéssel kell ellátni azok készültségi foka alapján: előzetes, félkész és kész a tényadatokra. A t-3 évi adatnál elvárás a „kész” fokozat elérése.

Az EDP Jelentés, mint dokumentum: egy Eurostat által előírt táblarendszer, mely összefoglaló adatokból (T1); a nemzeti költségvetési prezentációkban szokásos egyenlegmutatóból kiindulva levezeti a maastrichti egyenleget, vagyis meghatározza az ún. „EDP-hidat” (T2); bemutatja az EDP-egyenleg és az adósságváltozás kapcsolatát (T3); egyéb tájékoztató adatokat közöl (T4).

II. Az uniós és az államháztartási elszámolások főbb módszertani eltérései

A kormányzati egyenleg módszertana

Az uniós statisztikai szabványok által definiált kormányzati szektor nagyobb szervezeti kört foglal magába, mint az államháztartás. Mindazon szervezetek beletartoznak, amelyek tevékenységük során közjavakat állítanak elő, a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon elosztásában vesznek részt, irányításukat a kormányzati szervek végzik, és tevékenységük ellenértékében 50 %-nál kisebb arányt képvisel az árbevétel. A kormányzati szektor statisztikai fogalma szervezeti besoroláson alapul: valamely szervezet vagy beletartozik, vagy nem a kormányzati szektorba. A korábbi, statisztikai hatóságok által követett gyakorlat az volt, hogy legalább 3-5 éves tartós tendencia alapján ítélték meg az adott szervezet gazdasági magatartását és így szektorbesorolását. Jelenleg egy új szervezetet lehetőleg már megalakulásakor, az üzleti tervek alapján be kell sorolni a megfelelő gazdasági szektorba. A kormányzati szektorba sorolandó nem államháztartási szervezetek körét statisztikai munkabizottság állapítja meg.

Az uniós módszertan – a szervezeti kör különbözőségén túl – a számbavétel időpontját, értékét, az elszámolandó tranzakciók körét illetően is eltér az államháztartási elszámolásokhoz képest. Az alkalmazandó uniós módszertant, az ESA'95 nemzeti számla rendszert, egy uniós tanácsi rendelet¹ tartalmazza, amely a tagsággal a magyar jogrend részévé vált.

- Elszámolandó tranzakciók köre:
 - = Az ESA'95 statisztikai módszertan a nyújtott kölcsönöket és visszatérülésüket, a pénzügyi befektetéseket és kivonásukat (azaz a részvény-műveleteket) figyelmen kívül hagyja.
 - = Egyes, pénzforgalomban nem jelentkező, pénzmozgással nem járó műveleteket kiadásként számol el, így pl. a követelések részleges elengedését, az általános számviteli előírásokhoz hasonlóan.
 - = A gazdasági folyamatokban megkülönbözteti a két fél kölcsönös megállapodásán alapuló tranzakciókat, ezeket lehet csak a maastrichti hiánymutatóban elszámolni, viszont a gazdasági partner nélküli eseményeket (pl. leltártöbblet, katasztrófa-veszteség), és az átértékelődés folyamatait (az ár-, árfolyam-változásokat) nem.
- Számbavétel időpontja:

A pénzforgalmi helyett eredményszemléletű számbavételt kér, azaz a bevételeket és kiadásokat abban az időszakban számolja el, amikor a gazdasági események megtörténnek (az adófizetési kötelezettség keletkezik, a jogosultság létrejön).
- Számbavétel értéke:

A tranzakciókat, az eszközöket és kötelezettségeket piaci áron értékeli.

Az ESA'95 szerinti egyenleg a fenti szervezeti körre való kiterjesztést követően és a megfelelő korrekciót alkalmazva áll elő a hazai elszámolások szerinti államháztartási egyenlegről.

Fel kell hívni a figyelmet egy apró, de mégis sokszor félreértésre okot adó módszertani eltérésre: a Túlzott Hiány Eljárás (EDP) keretében és céljára számolt mutatók különbözőségére az ESA'95 szerinti adatoktól. A különbség abból adódik, hogy az EDP kamatkiadások módszertani kategóriája kamatként (tulajdonosi jövedelemként) veszi figyelembe a pénzügyi derivatívák (swapok, forward ügyletek) kamatát, eltérően az ESA nemzetiszámla-rendszer kamatfogalmától, amely ezt a tételt nem tartalmazza. Emiatt és ennek

¹ Council Regulation (EC) No 2223/96 of 25 June 1996 on the European system of national and regional accounts in the Community

összegével tér el tehát, az ESA'95 és EDP szerinti kamatkidadások, illetve ESA'95 és EDP szerinti kiadások összege, valamint az elsődleges és teljes kormányzati szektor egyenlege, melynek nagyságrendje az elmúlt években a GDP 0-0,1%-a volt.

Az adósságmutató módszertana

Az adósságmutató értékét és viszonyszámát nemcsak az adósságállomány alakulása, számbavételének módja befolyásolja, hanem az is, hogy a kormányzati szektoron belüli szervezetek milyen nagyságrendben birtokolnak ezekből az adósságokból. A költségvetési/zárszámadási prezentáció a központi költségvetés könyvi értéken nyilvántartott, hitelviszonyból származó bruttó adósságáról ad számot.

A maastrichti adósságmutató a statisztikai értelemben vett kormányzati szektor konszolidált bruttó adósságát névértéken fejezi ki. A konszolidálás a kormányzati szektoron belüli adósságelemeket (pl. az Egészségbiztosítási Alap likviditási hitelét a Kincstártól, a helyi önkormányzatok tárcájában lévő állami értékpapírokat) kiszűri. A Túlzott Hiány Eljárás referenciaértékeként választott adósság, egy bruttó szemléletű mutató: a különböző pénzügyi instrumentumokban fennálló kötelezettségek nem csökkenthetők (nem nettósíthatók) az azonos instrumentumokban fennálló követelésekkel (pl. a Magyar Állam Világbankkal szemben fennálló tartozása nem csökkenthető a nem kormányzati szervezetek továbbkölszönzött hányaddal, külföldi tartozásaink nem nettósíthatóak a külfölddel szembeni követelésekkel, pl. egyes fejlődő országoknak nyújtott kormányhitelekkel). A névértéken számított adósság a visszaváltáskor ténylegesen fizetendő érték szerinti számbavételt jelenti. A derivatívák piaci termékek, névértékkel nem rendelkeznek, ezért nem részei az uniós adósságmutatónak. A magyar államháztartási számviteli szabályok szerint a diszkont-értékpapírokat kibocsátási áron tartják nyilván, így a kibocsátási és visszaváltási értékük (névértékük) különbözete az Államadósság Kezelő Központ Zrt. által nyilvántartott értékpapír-adósságot növeli.

* * *